

תפילה

ברכות

אברהם אתה בכל עת - תמיד תהלתו בפי:

(תהלים פרק לד)

סוגי הברכות

בית אלוקים - שער התפילה יט

כלל הברכות הם נחלקות לשלשה מינים:

א. ברכות ההנאה [= על דברים שאתה נהנה מהם, לדוגמה: ברכת המוציא].

ב. ברכות המצות [= לפני שמקיימים מצוה מברכים עליה, לדוגמה הברכה בהדלקת נרות].

ג. ברכות ההודאה ובקשה מאתו יתברך. [הודאה כדוגמת ברכת שהחיינו, בקשה כדוגמת הברכות שבתפילת עמידה].

רבי משה בן יוסף טראני, שאלוניקי (1500-1580) עלה לצפת ולמד אצל המהר"י בי רב ואף הוסמך על ידו. לאחר פטירת רבי יוסף קראו התמנה לרב הקהילה בצפת.

שלוש על שלוש

בית אלוקים - שער התפילה יט

ברכות ההנאה - כנגד נפש הצומחת שהיא נהנית ממאכל ומשוקה.

ברכות ההודאה ובקשה - כנגד נפש החיונית [=החלק הנפשי באדם, הרגשות והרצונות] אשר בכוחה היא מרגשת בחושים להשיג הדברים שעליהם אומר אותם הברכות.

ברכת המצות - כנגד נפש המשכלת כי מצד היות במין האדם דעת והשכל נצטווה במצות.

ברכה = איחול

תלמוד בבלי ברכות ז

אמר רבי ישמעאל בן אלישע: פעם אחת נכנסתי להקטיר
קטורת לפני ולפנים, וראיתי... ה' צבאות... ואמר לי:
ישמעאל בןי, ברכני!

אמרתי לו: יהי רצון מלפניך שייכבשו רחמיך את כעסך
ויגולו רחמיך על מדותיך ותתנהג עם בנך במדת הרחמים
ותכנס להם לפני משורת הדין.

רגע חושבים

ברכה = איחול?

אם ברכה משמעותה איחול,
מה הטעם לברך את אלווקים?

שו"ת הרשב"א חלק ה סימן נא

שאלת מהו ענין הברכות, שהברכה
תוספת טובה ומה יוסיף עבד
לאדוניו?

רבי שלמה בן אדרת, ברצלונה (1235-1310) רב
ולראש ישיבה בעירו ברצלונה, ואליו הופנו שאלות
מכל העולם היהודי דאז - ספרד, פורטוגל, צרפת,
אשכנז, תורכיה, צפון אפריקה, איטליה וארץ ישראל.

ספר אבודרהם ברכות השחר

ואם תאמר מה יועילו להקב"ה
ברכותינו? ויש לומר אין ברכותינו
אלא כדי לזכות בברכותיו כאמרם
ז"ל כל המברך מתברך.

רבי דוד אבודרהם חי בספרד במאה הי"ד. יתכן שהיה
תלמידו של ר' יעקב בעל הטורים, ספרו המכונה
'ספר אבודרהם' כולל הלכות, מנהגים ופירושים על
התפילה, והוא מהספרים החשובים מסוגו.

איחול או שבח?

דעה א' איחול

נפש החיים שער ב פרק ב

מֵלֶת בְּרוּךְ אֵינוֹ לְשׁוֹן תְּהִלָּה וְשִׁבְח כִּמוֹ שְׁשׁוּמָה בְּפִי הַהֲמוֹן. שְׁהֲרִי
כְּשֶׁאָמַר לְרַבִּי יִשְׁמַעֵאל בֶּנִי בְּרַכְנִי לֹא אָמַר שֵׁם שׁוֹם שִׁבְח בְּבִרְכָּתוֹ
אֶלָּא תַפְלָה וּבִקְשַׁת רַחֲמִים.

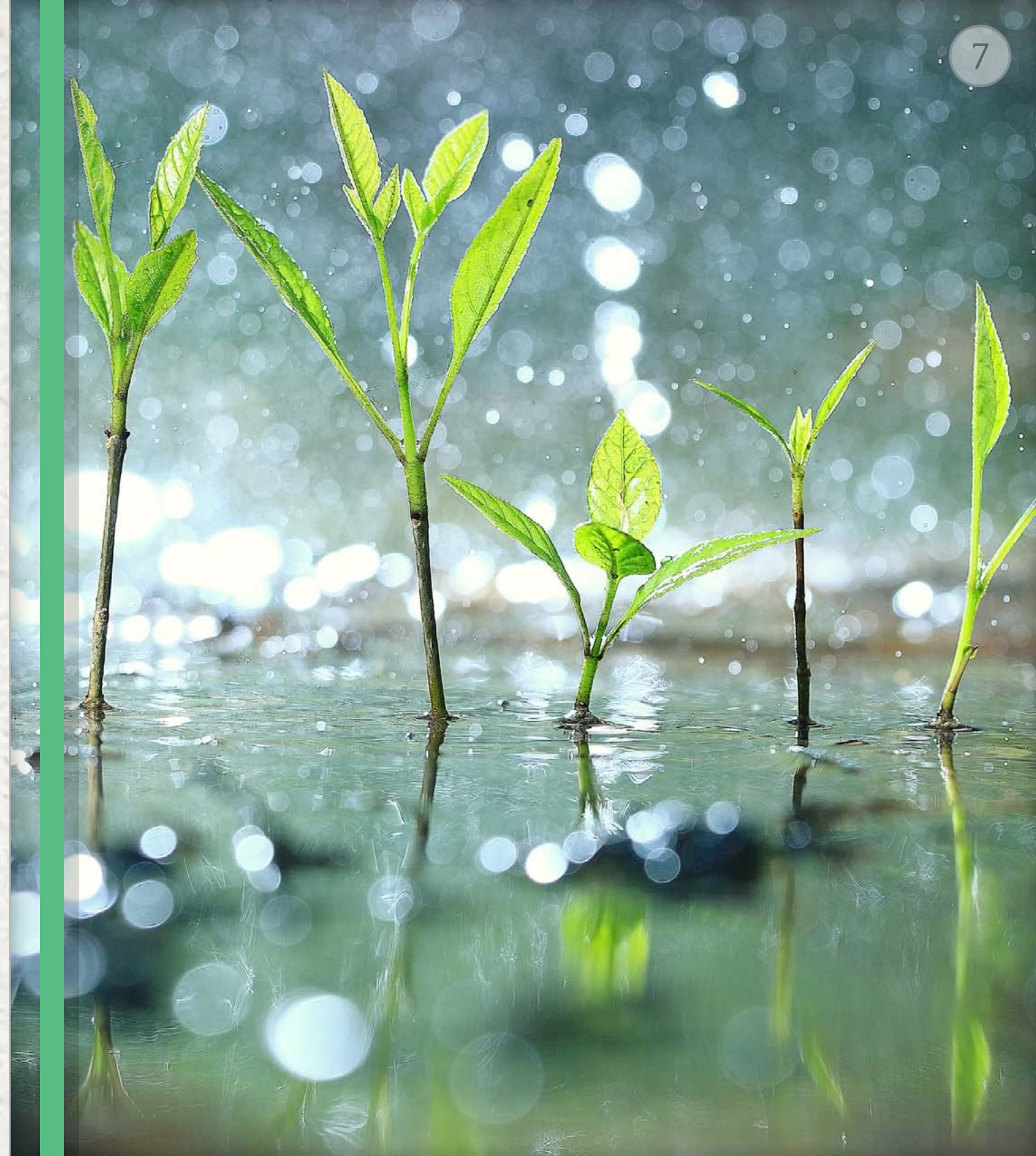
רבי חיים איצקוביץ מוואלוז'ין (1749-1821) תלמידו
של הגאון מווילנא, ראש הישיבה הראשונה שהוקמה
במתכונת הישיבות הקימות היום. רב ואב בית הדין
בוואלוז'ין.

שו"ת הרשב"א חלק ה סימן נ

שֶׁהִשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כֹּף חֵיבָה חֲכָמָתוֹ שֶׁעַל יְדֵי תַפְלַת חֲסִידָיו וּבִרְכוּתֵיהֶם
יִתְרַצֶּה וְיִתְרַבֶּה טוֹבוֹ לְמַבְרָכָיו וּמְכִירֵי טוֹבוֹ.

שו"ת הרשב"א חלק ה סימן נא

וְכִכָּה עֲנִין הַבִּרְכוּת שֶׁאֲנוּ מוֹדִים לְפָנָיו עַל מְזֻנוּתוֹ וְעַל טוֹבוֹת
הַמַּגִּיעוֹת לָנוּ מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ וּמִתַּפְלָלִים שֶׁיִּתְמִיד טוֹבוֹ לְבִרְכוּתוֹ כְּדִי
שֶׁיִּדְעוּ הַכֹּל שֶׁהוּא בְּרוּךְ.

איחול או שבח?

דעה ב' שבח

ספר העיקרים ב, כו

אמר הכתוב אברכה את ה' בכל עת, שהוא כמו אהללה... ועל כן תקנו אנשי כנסת הגדולה זה הלשון של ברוך, לשבח בו השם על כל מיני הטובות שיקבל האדם מהשם יתברך.

רבי יוסף אלבו נולד בספרד בערך 1380, ונפטר סביב שנת 1444. היה תלמידו המובהק של רבי חסדאי קרשקש בעל 'אור ה', מנהיג יהודי ספרד הנוצרית. ר' יוסף היה מראשי המשלחת היהודית בוויכוח טורטוסה מול הכמרים, ויתכן שויכוח זה היה אחד הדוחפים העיקריים לחיבור ספרו

ספר אבודהם ברכות השחר

ברוך אינו לשון פעול אלא כמו רחום וחנון, שהוא עצמו הוא מקור הברכות ואינו מקבלם מאחרים.

(א + ב = ג)

השבח מביא את הטוב

עין יעקב ברכות ז

נאמר לפניו יתברך אין לנו עוזר וסומך אלא אתה ובלעדך אי אפשר להתקיים... ועל זאת האמונה התקועה בלבבנו והגדתה לפניו יתברך יצדק על דרך השלים [=בהשאלה] לכנות לשם ברכה...

והוא אינו צריך מאתנו שום דבר רק מה שחייב שלמותו להשפיע עלינו בכל הטוב, והשפע הזה נמנע לבוא אצלנו זולתי בהיות בנו ההכנה הנזכרת. והיא שנהיה קיימים באמונה וידיעה זו, וגם להזכיר לפניו זאת הפנה.

רבי יעקב בן שלמה אבן חביב, קסטילה (1450-1516)
גורש מספרד והנהיג את קהילת מגורשי ספרד הגדולה
בסלוניקי, עמד בראש אחת הישיבות הגדולות בספרד
בעיר סלמנקה.

ברכת - שילמת

תלמוד בבלי - ברכות לה

כָּל הַנֶּהֱנֶה מִן הָעוֹלָם הֵזָה בְּלֹא בִּרְכָּה כְּאִלוּ גִזְלִי לְהַקְדֹּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְכִנְסָת יִשְׂרָאֵל.

רמב"ן - ויקרא כג

כִּי הַחֹפֶץ בִּיצִירָה שֶׁיְבָרְכוּ עָלֶיהָ לְשִׁמּוֹ הַגָּדוֹל, מִשָּׁם יִהְיֶה קִיּוֹם הָעוֹלָם, וְאִם לֹא, יִתְעַלֶּה בְּשִׁמּוֹ הַגָּדוֹל וּמִסְתַּלְקֶת הַשְּׂכִינָה מִיִּשְׂרָאֵל.

רבי משה בן נחמן גירונדי, ספרד (1194-1270) גדול התורה בדורו, שלט בכל מקצועות התורה, וחיבוריו כוללים פירושים לגמרא ולתנ"ך, פסקי הלכה ותשובות, ואף חיבורים בחכמת הקבלה ובמחשבת ישראל.

דעת תורה - ויקרא כג

וְהַנֶּהֱנֶה מִן הָעוֹלָם בְּלִי בִּרְכָּה, בְּלִי הַכֶּרֶת הַבּוֹרָא שֶׁל הָעוֹלָם, הֲרִי זֶה כְּאִלוּ אֵין לוֹ עֲנִין בְּהַבְרִיאָה, אֵין לוֹ עֲנִין בְּדַבּוּק הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִם הַבְרִיאָה, הֵנָּה זֶה וְדַאי הַמְּפָרִיד בֵּין הַדְּבָקִים.

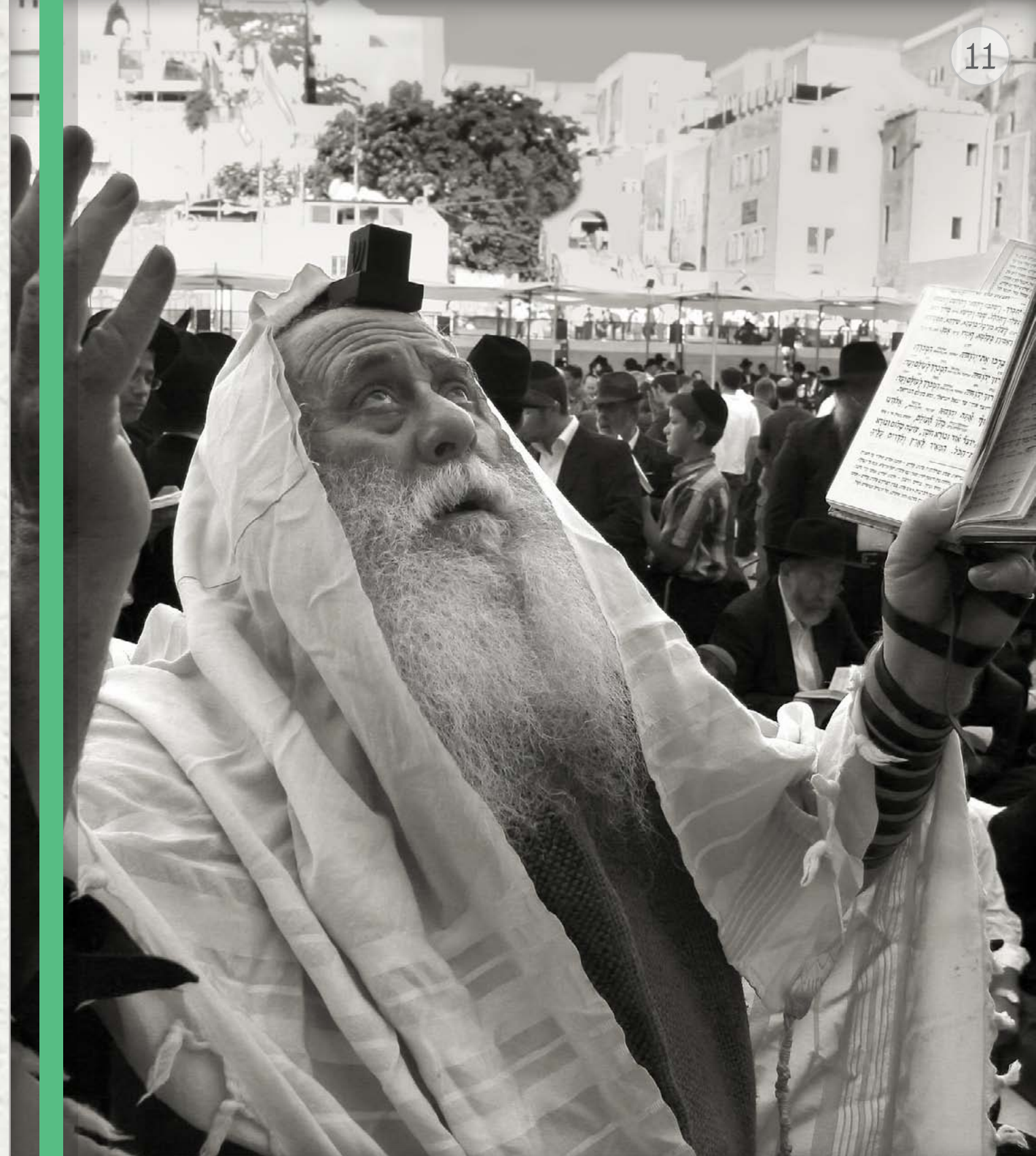
רבי ירוחם ליבוביץ (1873-1936) היה מנהל חינוכי של ישיבת מיר, בשנות כהונתו עיצב את שי אתה המוסרית של הישיבה.

מברכים כד' שנוכל להנות או נהנים כד' שנוכל לברך?

מכתב מאליהו - ג עמוד 151

בְּדַרְגָּתֵנוּ, מְבָרְכִים אֲנוּ כֵּדִי שְׁנוּכָל לִהְיוֹת, אוֹלָם גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת נִהְנוּ
כֵּדִי שְׁיוּכָלוּ לִבְרֹךְ כִּי עַל יְדֵי הַהֲנָאָה גּוֹבֶרֶת הַכֶּרֶת הַטּוֹב וְהַהוֹדָאָה. הֵם
הֶרְגִּישׁוּ אֶת גֶּדֶל חֲסֵדֵי ה' שֶׁנָּתַן הַנָּאָה וְתַאֲוָה אֲפִילוֹ לַעֲנִיֵּי הָעוֹלָם
הַזֶּה. וְהֵם לְמַדּוּ מִהֶאֱהָבָה וְהִתְשׁוּקָה לַהֲנָאוֹת הַגְּשָׁמִיּוֹת - צִיּוֹר, וְגַם
קָל וְחֹמֶר לְאַהֲבַת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ וְלִהְגִּבֹּרֶת הַשְּׂאִיפָה לְדַבְּקוֹת בּוֹ.

רבי אליהו אליעזר דסלר (1892-1953) נחשב לאחד
מגדולי בעלי המוסר בשיטת קלם במאה השביעית
לאלף השישי. כיהן כרב באנגליה וכמשגיח רוחני
בישיבת פוניבז'.

וְאֲנִי תַּפִּילָתִי לָךְ ה'
עַתָּה רְצוֹן אֱלֹהִים בְּרַב חַסְדֶּךָ
עֲנֵנִי בְּאַמֶּת יִשְׁעֶךָ:

